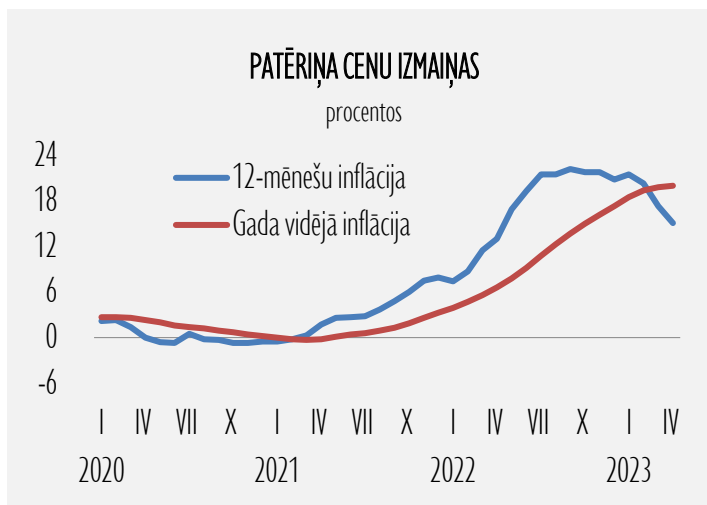

Par patēriņa cenām 2023. gada aprīlī

Aprīlī vērojamas mēnesim raksturīgas cenu pārmaiņas

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2023. gada aprīlī, salīdzinot ar martu, patēriņa cenu līmenis pieauga par 0,3 %. Precēm tas pieauga par 0,2 %, bet pakalpojumiem – par 0,7 %.

Šogad aprīlī vērojamas mēnesim raksturīgas cenu pārmaiņas, kādas tās bija novērotas pēdējos gados pirms Covid-19 krīzes (izņemot 2019. gadu, kad pieaugums bija 0,9 %). Aprīlī, tāpat kā martā, patēriņa cenu dinamiku galvenokārt noteica sezonāli raksturīgais cenu pieaugums apģērbiem un apaviem, bet straujais cenu kāpums pārtikai ir mitējies.

Cenas apģērbiem un apaviem aprīlī palielinājās par 7 % (apģērbiem cenas pieauga par 3,2 %, bet apaviem – par 20,9 %), kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,4 procentpunktiem.

Pakalpojumiem cenas aprīlī pieauga par 0,7 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem. Lielākā palielinošā ietekme bija cenu kāpumam mājokļa īres maksai, ambulatoriem pakalpojumiem ārstu speciālistu un zobārstniecības pakalpojumu sadārdzināšanās dēļ, pasažieru aviopārvadājumiem un pārvadājumiem ar autobusu, atpūtas un kultūras pakalpojumiem (televīzijas abonēšanas maksa), kā arī ēdināšanas un izmitināšanas pakalpojumiem. Savukārt liela samazinošā ietekme bija cenu kritumam kompleksiem atpūtas pakalpojumiem.

Cenām pārtikai šogad aprīlī bija zemākais kāpums kopš 2021. gada augusta. Jāatzīmē, ka pārtikai aprīlī ir raksturīgs neliels cenu palielinājums un šogad var vērot šim mēnesim raksturīgas pārtikas cenu pārmaiņas – mēneša laikā pārtikas cenas pieauga par 0,4 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu. Lielākā palielinošā ietekme bija cenu kāpumam kafijai, maizei un citiem konditorejas izstrādājumiem, savukārt lielākā samazinošā ietekme bija cenu kritumam svaigiem dārzeņiem, sieram un biezpienam. Jāatzīmē, ka pārtikas produktu cenām pasaulē pēc nepārtraukta krituma iepriekšējos divpadsmit mēnešos aprīlī bija vērojams neliels kāpums. Aprīlī mēneša laikā tās pieauga par 0,6 %, bet gada laikā bija vērojams kritums par 19,7 %. Nelielo cenu kāpumu aprīlī noteica straujš cukura cenu pieaugums, kā arī gaļas cenu kāpums, savukārt graudaugu, piena produktu un augu eļļas cenas turpināja kristies. Cukura cenu indekss aprīlī sasniedza augstāko līmeni kopš 2011. gada oktobra saistībā ar cukura ražošanas prognozes pazemināšanu Indijā un Ķīnā, kā arī zemākām nekā iepriekš prognozētām izlaidēm Taizemē un Eiropas Savienībā, lēnāku cukurniedru ražas novākšanas sākumu Brazīlijā un cenu kāpumu naftai. No gaļas produktiem pasaules cenas aprīlī turpināja kāpt liellopu gaļai kaušanai paredzēto liellopu piegāžu samazināšanās ietekmē un cūkgaļai saistībā ar pastāvīgo piedāvājuma ierobežojumu un pieaugošo pieprasījumu Āzijā. Pēc deviņu mēnešu nepārtraukta krituma cenas pieauga mājputnu gaļai, palielinoties pieprasījumam no Āzijas un samazinoties piedāvājumam, ko izraisīja plaši izplatītie putnu gripas uzliesmojumi vairākās vadošajās ražotājvalstīs. Aitu gaļai cenas saglabājās stabilas. Savukārt cenas aprīlī turpināja samazināties visiem galvenajiem graudaugu veidiem, izņemot rīsus. Kviešiem tās kritās līdz zemākajam līmenim kopš 2021. gada jūlija, ko noteica plašs piegāžu iespējas no Krievijas Federācijas un Austrālijas, labvēlīgie ražas apstākļi Eiropā, kā arī aprīļa beigās noslēgtā vienošanās par Ukrainas graudu tranzītu caur Eiropas Savienības valstīm, kuras mēneša sākumā bija noteikušas graudu importa ierobežojumus no Ukrainas. Kopumā graudaugu cenas pasaulē bija par 19,8 % zemākas nekā iepriekšējā gada aprīlī. Piena produktu cenu indeksa kritumu aprīlī noteica cenu samazināšanās sieram un piena pulverim, savukārt sviestam cenas saglabājās stabilas. Piena pulvera cenas samazinājās jau desmito mēnesi pēc kārtas, ko galvenokārt noteica ilgstošā globālā importa pieprasījuma vājumus un sezonāli pieaugošā piena ražošana Rietumeiropā, kas ietekmēja arī cenu kritumu

sieram, vairāk piena novirzot siera ražošanai. Augu eļļām cenu indekss sasniedza zemāko līmeni kopš 2020. gada beigām un gada laikā samazinājās par 45 %, ko turpināja noteikt vājš importa pieprasījums pasaulē un plašas eksporta piegādes.

Cenas aprīlī pieauga arī alkoholiskajiem dzērieniem un tabakas izstrādājumiem par 1 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu.

Lielākā samazinošā ietekme aprīlī bija cenu kritumam ar mājokli saistītiem energoresursiem, kas kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,3 procentpunktiem. Lielākā ietekme bija cenu kritumam elektroenerģijai par 3,3 %, ko ietekmēja tās cenas kritums biržā, cietajam kurināmajam – par 6,3 % un siltumenerģijai – par 1,3 %. Jāatzīmē, ka elektroenerģijas cena *Nord Pool* biržā ir samazinājusies līdz zemākajam līmenim kopš 2021. gada maija.

Aprīlī otro mēnesi pēc kārtas cenas samazinājās arī degvielai – par 1,1 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,1 procentpunktu. To noteica cenu kritums dīzeļdegvielai, bet benzīnam cenas pieauga. Pēc krituma iepriekšējā mēnesī, pasaules naftas cenām aprīlī bija vērojams kāpums – mēneša laikā vidēji par 5 %, mēneša vidū naftas cenām pieaugot līdz augstākajam līmenim pēdējo trīs mēnešu laikā pēc vairāku OPEC+ dalībvalstu lēmuma no maija samazināt naftas ieguvu un pēc datu paziņošanas par inflācijas samazināšanos ASV, eirozonā un citur, paredzot politikas maiņu procentlikmju paaugstināšanā. Tomēr aprīļa otrajā pusē naftas cenas pakāpeniski samazinājās, ko noteica bažas par turpmāku inflācijas dinamiku un centrālo banku lēmumi turpināt procentlikmju paaugstināšanu ilgāk, nekā bija gaidāms, paaugstinot ekonomikas recesijas risku.

Vērā ņemams cenu kritums aprīlī bija arī personīgās higiēnas precēm un skaistumkopšanas līdzekļiem par 3,8 %, kas kopējo cenu līmeni samazināja par 0,1 procentpunktu.

2023. gada aprīlī, salīdzinot ar iepriekšējā gada aprīli, patēriņa cenas pieauga par 15,1 %. Gada vidējā inflācija bija 20 %.

Arī turpmāk galvenā ietekme uz cenu izmaiņām joprojām būs saistīta ar energoresursu un pārtikas cenu svārstībām pasaulē, būs vērojama arī to pakārtotā ietekme uz rūpniecības preču un pakalpojumu cenām. Ņemot vērā nenoteikto ģeopolitisko situāciju un inflācijas dinamikas bāzes efektu, 2023. gadā kopumā vidējā gada inflācija paredzama 9 % robežās.